

Silmäkuopan sysäysmurtuma (blow out murtuma)

Lääkärikirja Duodecim

23.12.2021

Silmätautien erikoislääkäri Matti Seppänen



- Silmäkuopan sysäysmurtuman syyt
- Silmäkuopan sysäysmurtuman oireet
- Milloin hoitoon
- Silmäkuopan sysäysmurtuman toteaminen
- Silmälääkärin tutkimukset
- Korvalääkärin tutkimukset
- Silmäkuopan sysäysmurtuman hoito
- Kirjallisuutta

Keskeistä

- Silmän alueelle kohdistunut isku voi aiheuttaa silmää ympäröivien luiden murtuman. Tilaa kutsutaan myös orbitan blow out -murtumaksi.
- Silmäkuopan luunmurtumaan viittavia oireita ovat kaksoiskuvat, silmän kipu silmää liikutellessa ja silmän liikerajoitus erityisesti ylös katsoessa.
- Jos silmään kohdistuneen vamman tai iskun jälkeen on pienikin epäily silmän rakenteiden murtumasta, on hoitoon hakeuduttava päivystyksellisesti. Murtumaa epäiltäessä pitää välttää niistämistä, jottei bakteerimassaa kulkeutuisi silmäkuopan alueelle.

Silmäkuopan sysäysmurtuman syyt

Silmän alueelle kohdistuva isku voi painevaikutuksen takia aiheuttaa silmää ympäröivän luisen rakenteen murtumisen. Suoraan silmään osuva sählypallo tai nyrkki on usein vamman aiheuttajana.

Yleinen murtumakohta on silmäkuopan alaosassa, koska luinen rakenne on siinä ohut.

Silmäkuopan sysäysmurtuman oireet

Silmäkuopan sysäysmurtumaan viittaavia oireita ovat silmän kipu silmää liikuteltaessa sekä kaksoiskuvat, jotka korostuvat ylöspäin katsoessa.

Luomien ja silmän sidekalvon alle kertynyt ilma (ns. ilmaemfyseema) voi ilmetä ihon ritinästä sitä painellessa. Tämä voi viitata luun murtumaan.

Milloin hoitoon

Jos silmään kohdistuneen vamman tai iskun jälkeen on epäily silmäkuopan murtumasta, on lääkärin suorittama päivystyksellinen tutkimus aiheellinen.

Jos tutkimuksissa havaitaan koholla oleva silmänpaine tai herää epäily näköhermon pinteestä, lähetetään potilas päivystyksellisesti silmälääkärin tutkimuksiin. Jos oireina esiintyy ylös katsoessa kipua tai pahoinvointia (voivat olla merkki hakauksiin jääneestä alasuorasta silmää liikuttavasta lihaksesta), on silmälääkärin tutkimus aiheellinen yhden vuorokauden sisällä.

Silmäkuopan sysäysmurtuman toteaminen

Sysäysmurtumaa epäiltäessä potilas ohjataan yhden vuorokauden sisällä silmälääkärin tutkimuksiin.

Näön tarkkuuden tutkiminen, silmänpaineen mittaaminen, nenän sivuonteloiden röntgenkuvaus ja silmien liikkeiden testaaminen sekä kaksoiskuvien tutkiminen johdattavat usein epäilyyn sysäysmurtumasta.

Silmälääkärin tutkimukset

Silmälääkäri tutkii näöntarkkuuden ja silmänpaineen sekä suorittaa silmänpohjan tutkimuksen biomikroskoopin ja kolmipeililinsin avulla. Silmälääkärin tutkimuksissa poissuljetaan muut silmän alueen vammat.

Tarvittaessa otetaan orbitan luiden ja kasvojen alueen röntgenkuvat sekä tarvittaessa tehdään tietokonekerroskuvaus. Silmien liikehäiriöiden toteamiseksi voidaan tehdä ns. Hessin kartta -tutkimus.

Korvalääkärin tutkimukset

Korvalääkäri arvioi leikkaustarpeen usein 2–3 vuorokauden kuluttua vammasta. Tässä vaiheessa turvotus alueella on usein laskenut ja tutkimus voidaan suorittaa kattavammin.

Silmäkuopan sysäysmurtuman hoito

Tulehdusriskin välttämiseksi aloitetaan yleensä mikrobilääkehoito suun kautta, lääkkeenä esimerkiksi kefaleksiini. Silmän alueelle aloitetaan hoidoksi usein laajakirjainen mikrobilääketippa, esimerkiksi levofloksasiini tai ofloksasiini.

Jos tutkimuksissa havaitaan murtuma, suorittaa korvalääkäri usein 2–3 vuorokauden sisällä turvotuksen laskettua leikkaustarpeen arvioinnin. Jos leikkaushoitoon päädytään, voi oireina esiintyä vielä leikkauksen jälkeen kaksoiskuvia. Leikkaushoidon jälkeen arvioidaan 12 kuukauden seurannan jälkeen prismalasien tai karsastusleikkauksen tarvetta.